

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я**

**Силабус навчальної дисципліни
«Соціально-психологічна допомога при кризових станах та ситуаціях»**

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС I рік навчання
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії. м. Одеса, Воробійова, 11 Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Одеса, вул. Пастера, 2.
Викладач(-і)	Євген Опря, д.мед.н., професор, завідувач кафедри Тетяна Чернова, к.мед.н., доцент кафедри Ольга Донець, к.мед.н., доцент кафедри Ірина Дружкова к.і.н., доцент кафедри, Ірина Анненкова д. пед.н., професор Олена Мартинюк д.екон.н. професор Вікторія Валах к.юр.н., доцент Ольга Литвиненко д.псих.н, професор
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії E-mail: tatyana.chernova@onmedu.edu.ua Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Кусик Наталія Львівна, канд.ек.наук, доц., відповідальна за навчально-методичну роботу кафедри, E-mail: kusicreage@gmail.com Лаборант кафедри E-mail: moz@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 кожного четверга Онлайн - консультації: з 16.30 до 18.30 кожного четверга. Посилання на онлайн – консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни - охоплює вивчення теоретичних основ кризових станів, методів їх діагностики та оцінки, а також технік кризової інтервенції. Також включає розробку, впровадження та оцінку стандартів якості психологічної допомоги у кризових ситуаціях.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я**

Мета дисципліни: підготовка здобувачів до надання якісної психологічної допомоги особам у кризових станах через розробку, впровадження та оцінку ефективних методів і стандартів.

Завдання навчальної дисципліни:

- Ознайомлення студентів з теоретичними основами кризових станів та методами їх подолання.
- Вивчення сучасних методів діагностики та оцінки кризових станів.
- Розвинення навичок застосування ефективних технік кризової інтервенції.
- Ознайомлення з нормативно-правовою базою, що регулює надання психологічної допомоги у кризових станах.
- Формування вміння розробляти, впроваджувати та оцінювати стандарти якості психологічної допомоги.
- Підготовка до проведення моніторингу та аудиту якості психологічних послуг у кризових ситуаціях.

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- Основні концепції та теорії кризових станів.
- Методи та інструменти діагностики та оцінки кризових станів.
- Техніки кризової інтервенції та їх застосування у різних ситуаціях.
- Нормативно-правову базу, що регулює надання психологічної допомоги у кризових станах.
- Принципи розробки та впровадження стандартів якості психологічної допомоги у кризових ситуаціях.

Вміти:

- Застосовувати методи та техніки кризової інтервенції у практичній роботі.
- Проводити діагностику та оцінку кризових станів.
- Розробляти та впроваджувати стандарти якості психологічної допомоги.
- Проводити моніторинг та аудит якості психологічних послуг.
- Використовувати нормативно-правову базу у процесі надання психологічної допомоги у кризових ситуаціях.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання:

Дисципліна буде викладатися у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту індивідуального завдання.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я**

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Теоретичні основи психологічної допомоги в кризових станах.

Поняття кризи та кризового стану. Види та класифікація кризових станів. Основні теорії криз та кризової інтервенції. Психологічні механізми та реакції на кризу. Етапи розвитку кризових станів.

Тема 2. Діагностика та оцінка кризових станів.

Методи психологічної діагностики кризових станів. Ідентифікація симптомів та ознак кризових станів. Оцінка ризику суїцидальної поведінки. Використання тестових методик у діагностиці криз. Розробка індивідуального плану психологічної допомоги

Тема 3. Методи та техніки кризової інтервенції.

Основні методи кризової інтервенції. Когнітивно-поведінкові техніки у роботі з кризовими станами. Емоційно-фокусовані методи. Використання психотерапевтичних технік у кризових ситуаціях. Особливості застосування короткострокової терапії у кризах.

Тема 4. Психологічна допомога при різних типах криз.

Особистісні кризи: методи та підходи. Сімейні та подружні кризи – підтримка та консультування. Професійні та кар'єрні кризи: особливості роботи. Психологічна допомога при втраті та горі. Соціальні та екологічні кризи – методи групової роботи.

Тема 5. Профілактика та попередження кризових станів.

Принципи та методи профілактики кризових станів. Робота з групами ризику. Роль соціальної підтримки у попередженні криз. Розвиток стресостійкості та адаптивних механізмів. Програми психологічної профілактики у різних соціальних середовищах.

Тема 6. Професійні аспекти роботи психолога у кризових ситуаціях.

Етичні аспекти надання психологічної допомоги у кризових станах. Роль психолога у кризових інтервенціях. Особистісні якості та професійні компетенції кризового психолога. Професійне вигорання та самопомога психолога. Супервізія та підтримка професійного розвитку в умовах роботи з кризами.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Білошицька О.К. Система управління якістю в медицині: Практичні роботи: навч.посіб. - Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 63 с.
2. Борщ В.І. Управління закладами охорони здоров'я : Монографія. К. : Олді +, 2020. 392 с.
3. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства від знущань у сім'ї до політичного терору / Дж. Герман; переклад з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів : Видавництво Старого Лева, 2015. 416 с.
4. Громадське здоров'я: навч.посібн./за ред. Т.С.Грузєва та ін. К: Книга плюс, 2021. 296с.
5. Коваль М.С. Дії підрозділів ДСНС України в умовах розвитку воєнного стану. Навчальний посібник. Львів : ЛУБЖД, 2023. 308 с.
6. Мохнар Л.І. Психологія діяльності в особливих умовах : навч.посіб. / [Л.І. Мохнар, С.І. Головченко, Г.С. Грибенюк, О.М. Дячкова та ін.] ; за заг. ред. проф. М.А. Кришталя. Черкаси: видавець Третяков О.М., 2021. 120 с.
7. Освітньо-професійна програма «Практична психологія» підготовки здобувача на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Одеса: ОНМедУ, 2024. 16с. <https://onmedu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/03/OPP-053-Praktichna-psihologija-ONMedU-2024.pdf>
8. Павлик Н. П. Поради з протидії мові ненависті через освіту з прав людини: український

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

- вимір : метод. рек. / Н. Павлик. Житомир : ФОП Туловський М. 2017. 80 с.
9. Повернення із зони бойових дій. Пам'ятка для сімей військовослужбовців, які повернулися з зони АТО / [ред. Т.М. Майстренко] Житомир: Вид.Євенок О. О., 2015. 34 с.
 10. Психолого-корекційний практикум травм війни : навчальний посібник / Іван Сулятицький, Катерина Островська, Василь Осьодло та інші. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 396 с.
 11. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565.
 12. Сучасні форми та методи роботи психолога в кабінеті психологічного розвантаження персоналу ДСНС України: монографія / М.А. кришталь, М.В. фомич, Л.І. Мохнар, О.М. Дячкова, Т.В. Чередниченко. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2023. 198 с.

Додаткова:

1. Анненкова, І. П. Наукові основи моніторингу якості професійної діяльності науково-педагогічних працівників ВНЗ: монографія. Одеса: Оптимум 2025 330с.
2. Без паніки! Як вижити, боротися й перемогти під час бойових дій: poradnik для цивільного населення / укл.: О. Дедик, М. Сободянюк, О. Фешовець. Львів : Астролябія, 2018. 139 с.
3. Боришевський М. Дорога до себе. Від основ суб'єктивності до вершин духовності: монографія / М. Боришевський. Київ : Академвидав, 2010. 414 с.
4. Братко-Кутинський О. Як удосконалити свою психіку / О. Братко- Кутинський. Київ : Артєк, 2003. 173 с.
5. Васьківська С. В. Соціально-психологічний супровід клієнтів. (Технологія ведення консультативного діалогу):[навч. посіб.] /С. В. Васьківська. Київ : В. Главник, 2006. 127 с.
6. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування : підручник / С. В. Васьківська. 2-ге вид. Київ : Ніка-Центр, 2011. 423 с.
7. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посіб. / І. М. Галян. Київ : Академвидав, 2009. 463 с. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр.: у 2 ч. / упоряд. проф. Я.Ф.Радиш. К. : НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.
8. Гуменюк О. Є. Теорія і методологія інноваційно-психологічного клімату загальноосвітнього закладу : монографія / О. Є. Гуменюк. Ялта ; Тернопіль: Підруч. і посіб., .2008. 338 с.
9. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс : навч. посіб. /Т. В. Дуткевич. Київ : Центр учб. літ., 2021. 388 с.
10. Життєві домагання особистості : кол. моногр. / Т. М. Титаренко [та ін.]. Київ : Пед. думка, 2007. 452 с.
11. Занюк С. С. Психологія мотивації : навч. посіб. / С. С. Занюк. Київ : Либідь, 2002. 302 с.
12. Каліна Н. Ф. Психотерапія : підручник / Н. Ф. Каліна. Київ : Академвидав, 2010. 284 с.
13. Фурман А. В. Психодіагностична компетентність соціального працівника : монографія / А. В. Фурман, А. В. Дубно. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 101 с.
14. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія. Як допомогти собі та іншим: курс лекцій : навч. посіб. / Т. Ф. Цигульська. Київ: Наук. думка, 2000. 189 с.
15. Шторм Л. Як залишитися людиною під час війни: погляд психолога / Лєна Шторм. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 64 с.
16. Яценко Т. С. Теорія і практика групової психокорекції. Активне соціально-психологічне навчання : навч. посіб. / Т. С. Яценко. Київ: Вища шк., 2004. 678с.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я**

Електронні ресурси:

1. Зливков В.Л. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях [Електронний ресурс] / В. Л.Зливков, С. О. Лукомська, О. В. Федан. Київ: Педагогічна думка, 2016. – 219 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/77241343.pdf>
2. Наугольник Л. Б. Психологія стресу [Електронний ресурс] : підручник / Л. Б. Наугольник. – Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 324 с. https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%B%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83.pdf
3. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Т. 2 [Електронний ресурс] :навч. посіб. / за ред. Л. Царенко. Київ, 2018. 240 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf>
4. Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя [Електронний ресурс] : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 лют. 2018 р. Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. 427 с. <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/3557/document.pdf>
5. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій [Електронний ресурс]: метод. посіб. / за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : ТОВ “Вид-во “Логос”, 2015. 207с. http://psychology-naes-ua.institute/userfiles/files/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%A%20%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BC%2017_03_2015.pdf
6. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій [Електронний ресурс]: навч. посіб. Київ: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. 160 с. https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/psiholog_travm.pdf

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю: усний (опитування), тестування, оцінювання виконання практичних вправ, оцінювання комунікативних навичок, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті та самостійної роботи здобувачів.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь на занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я

	Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре «4»	Здобувач бере участь на занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірної інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь на занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь на занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік, виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я**

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.
- Перескладання незадовільної оцінки проводиться в дні консультацій і відпрацювань; при дистанційному навчанні – в терміни, визначені й узгоджені з викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнень:

Відвідування всіх видів аудиторних занять (лекцій, практичних занять) є обов'язковим.

Форма одягу: медичний халат, який повністю закриває верхній одяг, або лікарська піжама, шапочка, маска, змінне взуття.

Обладнання: зошит, ручка, методичні вказівки, альбом.

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються.

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії
Кафедра менеджменту охорони здоров'я**

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.